

Etterretningstjenesten (E-tjenesten)

Etterretningstjenesten skal effektivt bidra til å kartlegge ytre trusler mot rikets selvstendighet og sikkerhet og andre viktige nasjonale interesser. Tjenesten skal videre bidra til å gi våre politiske myndigheter og forsvarsledelsen det nødvendige grunnlag for å utforme sikkerhets- og utenrikspolitikk og forsvarsplanlegging. På bakgrunn av dette har Etterretningstjenesten formulert sin visjon slik:

”Å bidra til norske myndigheters beslutningsgrunnlag med rettidig, pålitelig og relevant kunnskap om verden rundt oss”.

1 INNLEDNING

En nasjonal oppgave

Etterretning er en nasjonal oppgave. På grunn av vårt lands beliggenhet, organisasjonens økonomiske rammer og et trusselbilde i stadig endring, er vi avhengige av et etterretningsmessig samarbeid og utveksling av informasjon med andre lands tjenester, i henhold til nasjonale prioriteringer og behov. Det føres nasjonal kontroll med hvilken informasjon som deles med utenlandske samarbeidspartnere.

2 STYRING OG ORGANISASJON

Fra FO/E til
Etterretningstjenesten

I samsvar med Lov om Etterretningstjenesten av 20. mars 1998 og Instruks om Etterretningstjenesten av 31. august 2001 skiftet Forsvarets etterretnings-tjeneste og Forsvarets overkommando/Etterretningsstaben navn til Etterretningstjenesten (E-tjenesten) fra 1. august 2003.

Forsvarssjefens ansvar

Gjennom lov og instruks er *Forsvarssjefen(FSJ)* gitt ansvar for E-tjenesten. Sjefen for E-tjenesten er direkte underlagt Forsvarssjefen og er dennes rådgiver i etterretningsfaglige spørsmål.

Forsvarsdepartementet, gjennom Forsvarssjefen, utøver politisk styring og kontroll, formulerer oppdrag og ivaretar løpende kontakt og samarbeid med Etterretningstjenesten.

Forsvarsdepartementet, eller den Forsvarsdepartementet bemyndiger, gir nærmere bestemmelser om organiseringen av tjenesten.

Organisering Etterretningstjenesten er organisert i avdelinger som henholdsvis innhenter, bearbeider, analyserer og koordinerer informasjon, utarbeider rapporter og trusselvurderinger, samt har ansvar for tjenestens forvaltning og administrasjon.

FMGT Sjefen for Etterretningstjenesten har faglig styringsdialog med Forsvarets militærgeografiske tjeneste (FMGT). FMGT er en egen Driftsenhet i Forsvaret (DIF).

3 LOVPÅLAGTE OPPGAVER

Lov og instruks om E-tjenesten Lov om Etterretningstjenesten av 20. mars 1998 og Instruks om Etterretningstjenesten av 31. august 2001 gir det formelle grunnlaget for tjenestens virksomhet og angir grensene for tjenestens kompetanse. Formålet med lov og instruks er å:

- a. legge forholdene til rette slik at Etterretningstjenesten effektivt kan bidra til å kartlegge og motvirke ytre trusler mot rikets selvstendighet og sikkerhet og andre viktige nasjonale interesser, og
- b. trygge tilliten til og sikre grunnlaget for kontroll av Etterretningstjenesten virksomhet.

[Lov om Etterretningstjenesten av 20. mars 1998](#)

Hovedoppgave I henhold til lovens § 3 skal Etterretningstjenesten innhente, bearbeide og analysere informasjon som angår norske interesser, sett i forhold til fremmede stater, organisasjoner eller individer, og på den bakgrunn utarbeide trusselanalyser og etterretningsvurderinger, i den utstrekning det kan bidra til å sikre viktige nasjonale interesser, herunder :

- Prioriterte områder
- a. utformingen av norsk utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk
 - b. beredskapsplanlegging og korrekt episode- og krisehåndtering
 - c. langtidsplanlegging og strukturutvikling i Forsvaret
 - d. effektiviteten i Forsvarets operative avdelinger
 - e. støtte til forsvarsallianser som Norge deltar i
 - f. norske styrker som deltar i internasjonale militære operasjoner
 - g. tilveiebringelse av informasjon om internasjonal terrorisme
 - h. tilveiebringelse av informasjon om overnasjonale miljøproblemer
 - i. tilveiebringelse av informasjon om ulike former for spredning av masseødeleggelsesvåpen og utstyr og materiale for fremstilling av slike våpen
 - j. gi grunnlag for norsk deltakelse i og oppfølging av internasjonale avtaler om nedrustnings- og rustningskontrolltiltak.

Samarbeid Etterretningstjenesten kan etablere og opprettholde etterretnings samarbeid med andre land.
Etterretningstjenesten skal sikre ivaretagelse av en nasjonal evne til å innhente og formidle informasjon og etterretninger til norske myndigheter fra et helt eller delvis okkupert Norge.
Kongen fastsetter nærmere instruks om tjenestens oppgaver og virksomhet.

Forholdet til norske fysiske og juridiske personer	<p>Lovens § 4 gir bestemmelser relatert til forholdet til norske fysiske og juridiske personer</p> <p>E-tjenesten skal ikke på norsk territorium overvåke eller på annen fordekt måte innhente informasjon om norske fysiske eller juridiske personer.</p> <p>E-tjenesten kan bare oppbevare informasjon som gjelder norske fysiske eller juridiske personer, dersom informasjonen har direkte tilknytning til ivaretagelsen av E-tjenestens oppgaver etter § 3, eller er direkte knyttet til en slik persons arbeid eller oppdrag for E-tjenesten.</p>
E-tjenestens arkiver	<p>Lovens § 5 gir bestemmelser relatert til E-tjenestens arkiver</p> <p>Informasjon som innhentes eller utarbeides av E-tjenesten, skal systematisk ordnes i arkiv som skal være betryggende sikret og utilgjengelig for andre enn tjenestens egne embets- og tjenestemenn med tjenestelig behov for tilgang, og personer som er satt til å føre kontroll og tilsyn med tjenestens virksomhet. Forsvarssjefen gir nærmere bestemmelser om arkivordningen i E-tjenesten.</p>
Historisk-faglig utvalg	<p><u>Historisk-faglig utvalg</u></p> <p>E-tjenesten forvalter arkiver som kan belyse den historiske utvikling knyttet til militær-, utenriks- og sikkerhetspolitiske og samfunnspolitiske problemstillinger. Det er derfor av stor betydning at tjenestens arkiver forvaltes på en faglig forsvarlig måte, med henblikk på tilretteleggelse for forskning. Med bakgrunn i dette har sjefen for Etterretningstjenesten oppnevnt et historisk-faglig utvalg, som skal hjelpe tjenesten med å forvalte materiale av historisk verdi.</p>
Instruks om E-tjenesten	<p><u>Instruks om Etterretningstjenesten</u></p> <p>Instruks om Etterretningstjenesten ble fastsatt ved Kongelig resolusjon av 31. august 2001. Instruksens formål og virkemåte er identisk med lovens formål og virkeområde. Instruksen utfyller lovens bestemmelser og fastsetter nærmere regler om tjenestens organisasjon, oppgaver og virksomhet.</p>
Instruksens §4/ Nasjonal kontroll	<p>Instruksens §4 fastslår at Etterretningstjenesten skal være under norsk kontroll. Tjenestens personell skal som hovedregel være sikkerhetsklarert for STRENGT HEMMELIG.</p>
Instruksens §5/ Overskuddsinformasjon	<p>Instruksens § 5 fastslår at dersom Etterretningstjenesten som ledd i løsningen av sine oppgaver kommer i besittelse av informasjon av overvåkingsmessig eller annen interesse som ikke kan oppbevares av tjenesten, jfr. lovens § 4 annet ledd, kan slik informasjon overbringes rette norske offentlige myndighet, i overensstemmelse med reglene om rapportering i kapittel 4. Instruksens kapittel 3 beskriver oppgaver og prioriteringer, mens kapittel 4 beskriver rapporteringsrutiner.</p>
Instruksens §12/ Prioritering mellom etterretningsbehov	<p>Instruksens § 12 fastslår at det i regi av Forsvarsdepartementet, og etter samråd med tjenesten selv og andre relevante myndigheter, skal utarbeides et dokument, som angir hvilke saksfelt det er ønskelig at tjenesten prioriterer ut over de militære etterretningsbehov. Dokumentet skal oppdateres fortløpende.</p>

Oppsummering av lov og instruks	E-tjenestens fokus er rettet mot forhold utenfor landets grenser (utenlandsetterretning). Tjenesten har både militære og ikke-militære oppgaver innenfor rammen av lov og instruks, noe som tilsier at E-tjenesten må forholde seg både til militære og sivile oppdragsgivere. Forsvarssjefen bestemmer på hvilken måte E-tjenesten rapporterer til militære oppdragsgivere (instruksens §15), mens Forsvarsdepartementet bestemmer på hvilken måte tjenesten rapporterer til instanser utenfor Forsvaret (instruksens §16).
Overordnet fagmyndighet	I tillegg til de oppgaver E-tjenesten har i relasjon til Lov og Instruks om Etterretningstjenesten, skal sjef for Etterretningstjenesten, som overordnet fagmyndighet på vegne av Forsvarssjefen, ivareta den rådgivende og koordinerende myndighet for all etterretningsvirksomhet i Forsvaret.

4 SAMARBEIDET MELLOM ETTERRETNINGS-, OVERVÅKINGS- OG SIKKERHETSTJENESTENE

Endret trusselbilde gir økt behov for samarbeid	Det sivilt-militære samarbeidet er endret etter den kalde krigens slutt. Terrorhandlingene i USA den 11. september 2001 og andre hendelser i relasjon til disse, har forsterket erkjennelsen av at samfunnet kan bli stilt overfor andre alvorlige trusler enn trusselen om invasjon.
Sårbarhetsutvalget og nye mål for samfunnssikkerhet	Regjeringen nedsatte i 1999 Sårbarhetsutvalget, som fikk i oppdrag å utrede samfunnets sårbarhet og komme med forslag til tiltak. Sårbarhetsutvalgets innstilling, den påfølgende prosessen gjennom St. meld. nr 17 (2002-2003) og forsvars- og justiskomiteenes arbeid med denne gjennom Innst. S. Nr 9 og en rekke andre utredninger i regi av Forsvars-, Utenriks- og Justisdepartementet, stadfester at etterretning, overvåking og sikkerhet vil stå meget sentralt i arbeidet med å skape et sikrere samfunn. Spesielt gjelder dette i forbindelse med bekjempelsen av trusselen fra internasjonale terrorister og internasjonal, organisert kriminalitet.
Faglig samarbeid i regi av KRU	Bruk og samordning av etterretnings-, og sikkerhetstjenestene, som består av E-tjenesten, Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), ivaretas gjennom Koordinerings- og rådgivingsutvalget for disse tjenestene (KRU). Dette utvalget, som består av embetsmenn fra Forsvars-, Justis- og Utenriksdepartementet, samt sjefene fra de tre tjenestene, har som oppgave å sørge for overordnet koordinering av de tre tjenestenes arbeidsoppgaver, prioriteringer og mål og gi råd til de berørte statsråder. Ledelse av utvalg og sekretariat går på rundgang mellom de tre departementene.

Nåværende instruks for KRU ble fastsatt ved kgl. res. 20. desember 2002.

5 BETYDNINGEN AV ETTERRETNINGER I RELASJON TIL UTENRIKS-, FORSVARS- OG SIKKERHETSPOLITIKK

E-tjenestens rolle i forhold til utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk	E-tjenesten bidrar til beslutningsgrunnlaget for norsk utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk. Innsamling av opplysninger av militær, utenriks- og sikkerhetspolitisk karakter i våre interesseområder spesielt, og i global sammenheng generelt, gir et godt grunnlag for å vurdere mulige trusler mot
---	---

viktige nasjonale interesser. Et nært samarbeid med andre land bidrar til å fylle ut etterretningsbildet over større geografiske områder og å sette virksomheten i våre interesseområder inn i en større politisk og militær sammenheng.

Etterretning og NATO Det er naturlig at dette samarbeidet er best utviklet med våre allierte i NATO, som i henhold til det kollektive prinsipp alliansen bygger på, yter det største bidraget til norsk sikkerhet. NATO har ingen egen etterretningsorganisasjon og er helt avhengig av etterretningsstøtte fra medlemslandene.

Større åpenhet muliggjør annen vektlegging Større åpenhet og samarbeid i forbindelse med nedrustningstiltak gir betydelig innsikt i militære forhold, som man tidligere måtte avdekke gjennom nitide analyser. Etterretninger er fortsatt et nyttig tilleggs materiale for å bekrefte eller avkrefte åpen eller offisiell informasjon. Oversikt over militær virksomhet i vårt interesseområde gir den politiske og militære ledelse et trygt grunnlag for eventuelle militære eller politiske tiltak, både på kort og lang sikt. Ofte kan det også være slik at innsikt gjør det unødvendig å iverksette tiltak som ellers kunne synes naturlige, og som kunne ha skapt uberettiget krisestemning. Etterretning er derfor et viktig grunnlag for politiske beslutninger og fungerer som et tillitsskapende tiltak.

Etterretning skaper tillit

E-tjenestens støtte til norske styrker i internasjonale operasjoner

Det er en prioritert oppgave for Etterretningstjenesten å gi støtte til norske enheter som deltar i internasjonale, militære operasjoner. Det må være - og er - et omfattende samarbeid med Forsvarets øvrige ledd i forbindelse med slik støtte, og tjenesten kan i tillegg etablere samarbeid med andre lands tjenester, for på den måten å øke informasjonstilfanget som denne støtten må bygge på.

Denne typen støtte til Forsvarets ivaretagelse av pålagte oppgaver, er i dag nedfelt i den lov som styrer vårt arbeid.

Endrede krav og utfordringer

Endret trusselbilde

Et endret trusselbilde, preget av økt internasjonal terrorisme, internasjonal organisert kriminalitet, muligheten for spredning av masseødeleggelsesvåpen og en teknologisk utvisking av geografiske grenser har endret kravene og utfordringene for norsk etterretning. Tidligere klart definerte trusler er nå erstattet av en internasjonal situasjon preget av usikkerhet og uforutsigbarhet, etniske og religiøse konflikter, samt sosial og økonomisk nød i store deler av verden. Dette krever større vekt på analyse av internasjonale utviklingstendenser og nye potensielle konfliktsituasjoner som kan ha betydning for norsk sikkerhet. Samarbeidet mellom etterretnings- og sikkerhetstjenestene, og E-tjenestens bi- og multilaterale utvekslinger på dette saksfeltet blir enda viktigere, fordi analysedelen krever sammensatt informasjon om en rekke forskjellige samfunnsforhold, i tillegg til den grunnleggende militære informasjon.

Norge har fortsatt geostrategisk betydning

Selv om Norge i dag ikke står overfor en direkte invasjonstrussel, har vi fortsatt en geostrategisk betydning. Nordvest-Russland og spesielt Nordflåten har et stort arsenal av strategiske kjernevåpen og en rekke baser nær norsk

Farlig last langs norskekysten	område. Norge og Russland har også en rekke uavklarte interessefelt, som grense- og fiskerispørsmål. I tillegg utskipes betydelige mengder olje og gass fra Nordvest-Russland langs norskekysten, med fare for stor forurensning dersom et av disse fartøyene skulle bli utsatt for en ulykke i våre nærområder.
Potensielle miljøtrusler	Kola-området og Nordvest-Russland har hatt, og har fortsatt, omfattende miljøproblemer knyttet til kjernekraftverk, kjernefysisk avfall fra atomdrevne fartøy og industriutslipp.
Kontinuerlig organisasjonsutvikling	E-tjenesten søker hele tiden å tilpasse seg nye krav, ny teknologi og nye brukere, noe som fører til at tjenesten gjennomgår en kontinuerlig organisasjonsutviklingsprosess.

6 INFORMASJON TIL OFFENTLIGHETEN OG SKJERMING AV E-FAGLIGE FUNKSJONER

E-tjenesten er en hemmelig tjeneste	E-tjenesten er en hemmelig tjeneste. Den fremskaffer opplysninger fra utlandet om forhold som ønskes holdt skjult, og dette innebærer blant annet at arbeidsmetoder, kapasiteter og kilder må beskyttes. Ønsket om større åpenhet må hele tiden veies mot hensynet til rikets sikkerhet, forholdet til våre samarbeidspartnere, forholdet til fremmede stater og hensynet til kildebeskyttelse og personvern.
-------------------------------------	---

7 KONTROLL- OG STYRINGSORGANER

EOS-utvalget	I 1996 etablerte Stortinget et permanent kontrollorgan for ”de hemmelige tjenester” - Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget). Utvalget foretar jevnlig inspeksjon av Etterretningstjenesten.
--------------	--

8 AVSLUTNINGSVIS

Pålitelig og relevant informasjon	E-tjenesten skal fremskaffe pålitelig og relevant informasjon, til rett tid, som kan inngå i nasjonale beslutningstakeres vurderinger. Dette betinger at tjenesten følger nøye med, både i våre interesseområder og i verden for øvrig. E-tjenesten må være ekstra bevisst på å opptre ryddig og med stor integritet, slik at den fremstår som troverdig og pålitelig.
Kunnskapsbedrift	E-tjenesten er en kunnskapsbedrift. For å kunne gi pålitelige vurderinger på bakgrunn av den tilgjengelige informasjonen, er det behov for å samle kunnskap kontinuerlig om de ulike fagfeltene. I tillegg bygges det over tid opp kunnskap om hva som er det normale innen ulike geografiske og tematiske områder. Denne akkumulering av kunnskap er en vesentlig del av

tjenestens aktivitet og bidrar til at organisasjonen på en presis måte kan identifisere unormale situasjoner når de oppstår.

Samarbeid med
Forsvaret i relasjon til
innhentingsressurser

Selv om E-tjenesten primært bruker egne ressurser i utførelsen av pålagte oppgaver, er det også et nært samarbeid med, og bidrag fra, andre ledd i Forsvaret. Dette gjelder spesielt Luftforsvarets fly, dets kontroll- og varslingsystemer og Sjøforsvarets fartøyer. I tillegg kommer Hærens avdelinger, som har ansvaret for overvåking av vår grense i nord.

Fokus mot verden
utenfor landets grenser

Etterretningstjenesten har fokus mot verden utenfor Norge. I egenskap av å være landets eneste utenlandsetterretningstjeneste skal den søke å identifisere ulike risikofaktorer og potensielle og reelle trusler mot norsk sikkerhet og viktige nasjonale interesser. Ved å kunne oppdage ulike forhold så tidlig som mulig bidrar tjenesten til at myndighetene raskere kan treffe tiltak for å motvirke eller tilpasse seg situasjonen.

Oppdatert 24. april 2006